

”شىنچىياڭداغى ۋار ۇلت — جۇڭخۇا ۇلتى ۇلى شاھىراغىنىڭ بولنىبەس مۇشەسى“ .

56” ۇلت جۇدەرىقتاي جۇمىلىپ، تاباندىلىقتى ساقناپ، قۇننتى دا ۇقىپتى بولمىپ، بىر نىيەتپەن كۇش بىرىكتىرىپ، اسقاق جىگەرەمەن قايراتتانا ۇمە-تىلىپ، پارتيانىڭ باسشىلىغىندا ەكىنشى 100 جىلدىق كۇرەس نىساناسن جۇزەگە اسرۇ ۇشىن جالعاستە-را كۇرەس جۇرگىزۇ كەرەك“ .

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتالىق كومىتەتنىڭ باس شۇجىي، مەملەكەت ۋىتوراعامى، ورتالىق اسكەري سىستەر كومىتەىنىنىڭ ۋىتوراعامى شي جىنپىڭنىڭ چاقىندا شىنچىياڭدا قىزمەت تەكسەر-گەن كەزدە سويلەگەن ماڭىزدى ۋىسوزى شىنچىياڭ-داغى قالىڭ كادر ـ بۇقارا ارانسىدا قىزۇ اڭمىس قوز-عادى. كوپىشلىك مىنالاردى ۋىبلدىردى: باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ تاپسىراماسن، ۋىسوز جوق، ەستە بەرىك ساقناپ، پارتىا ورتالىق كومىتەتنىڭ شەشىمدەرىن، ورنالاستىرۇلارىن باتىل دايبەكتىلەند-ىدرىپ، جاڭا داۋىردەگى پارتىيانىڭ شىنچىياڭدى جونگە سالۇ جالبى جوباسىن تولقى، دالەھ ـ ەدال دايەكتىلەندىرىپ، بىرگە نىتتىماقتاسا كۇرەس جۇر-گىزىپ، بىرگە گۇلدەنىپ ـ دامىپ، بىر نىيەتپەن كۇش بىرىكتىرىپ، جىگەرلەنە العا لىگەرلەپ، كو-رىكتى شىنچىياڭدى بىرگە قۇرامىز .

ۇلتىار بىر ۇيلى جانداي نىتتىماقتاسامىز شىنچىياڭدى مادەنىيەتپەن ئارلەندىرىپ جۇرت جۇرەگىن مەيىرگە بولەيمىز

”باس شۇجى، گۇيۇانىياڭ الەۋمەتنىك اۋما-عنا قوش كەلدىڭىز، بىزىدىڭ الەۋمەتتىك اۋماق كوپ ۇلت شوغىرلى قونىستانعان ۇلتتار نىتتىماعىنىڭ ۇلكەن شاھىراعى...“ باس شۇجى شي جىنپىڭ ۇزۇمچى قالاسى تىيانشان رايونى گۇيۇانىشياڭ الەۋ-مەتنىك اۋماعىندا قىزمەت تەكسەرگەن كەزدە الەۋمەت-تىك اۋماق پارتىيا باس ياجەيكاسىنىڭ شۇجى ارزىڭۇل كەرىم باس شۇجى شي جىنپىڭگە الەۋمەتتىك اۋماقتىڭ احوالىن ەڭجەي- تەڭجەيلى تانىستردى.

”باس شۇجى شي جىنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تۇسىقانداي ەتەنە بولۇن، ۇزارا قارايلاسۇن جەبەپ، كورىكتى مە-كەندى بىرگە قۇرىپ، تاماشا بولاشاققا بىرگە جول اشۇ كەرەك“. ارزىڭۇل كەرىم بىلاي دەدى: شوغى جىلدارى الەۋمەتتىك اۋماق اۋان ۇتۇرلى ”ۇلتتار نىتتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاھىراعى“ قىيىلىن ۇزبەي ورسىتەپ كەلەدى، ۋار جىلى بىر رەت وىتكىزىلتەنن ”وتىياسلار قوناعامى“ قىيىلىندا، ۋار ۇلت وتباسلارى وزدەرىنىڭ ەڭ ەدامدى تااعامدا-رىن دايبىنداپ، نۇرىندىار كومىتەتىندە باسقا وتباس-

(باسى 2 ـ بەتتە)

شۇلدەگى توراڭغى سىياقتى تامىرن نەرەڭگە جىبەردى

بۇل ارا ”رەسپۇبلىكانىڭ اسكەري تىڭ اشۇندە-داغى بىرىنىشى قالاسى“ دەگەن داڭقتا يە. سوناۋ جىلدارى ۋىشول دالا، قۇبا تۇزدە بىڭتۇاندىقتار سور سۇ ىشىپ، جەر كەپەلەردە تۇنەپ، ادام كۇش-مەن تارتىپ، يىقىن تاسىپ، مۇز توسەنىپ، قار جامىد-

7 ـ ايدىىڭ 13 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن باس شۇجى شي جىنپىڭ شىنچىياڭ ۇندىرىس ـ قۇرلىس بىڭتۇانى 8 ـ شى شىخىزى قالاسىنا باردى.

شىنچىياڭ بىڭتۇان اسكەري تىڭ يىگەرۇ مۇرا-جاينىدا، قاجىرلىلقپەن شارۇاشلىق قۇرغان سول زاماندار قايتا ەلەستەدى. قىرىق شوقىت جاماۋ اسكەري ىشلىك، تات باسقان كەتپەن، باس شۇجى «قوس كوز» دەلىسە-تىن ەمۇسىنىنىڭ الدىنا ايبالداى. ەڭبەك كۇشەمەل-گى زور، قورەكتىك جەتسپەگەندىكتەن كوپتەنگەن ادام تاۋىقكوز بولدى. ۋار كەزەكتەگىلەر كوكونىس-تى كەيىنگىلەرگە الپ قالىپ، كوپشىلىكتىڭ جۇمسە-تان كەيىن سۇبىنە ەجۇرىپ ۇيىن تايۇنغا كەپىل-دىك ەتتى.

مۇراجايدىڭ 1 ـ قاباتىنداعى زالدا بىڭتۇاننىڭ قارت، ورتا جاس، جاس ۇش ۇرپاق قۇرىلىشىس-لارىنىڭ ۇاكىلدەرى تامىقىنداعان جىگەرەمەن باس شۇجيىگە مالەمەت بەردى:

”مەنىڭ اتمى ساۋ يۇنپىيىڭ، 60 جىل تامىر تارتىپ، وىكىنىشىىز ۇمىر كەشتىم“ .
”مەنىڭ اتمى سۇن بىنشيا، 50 ـ جىلداردا ۇلى كوسەم ماۋ جۇشىدىڭ ۇندەۋىنە ۇن قوسىپ وسى اراعا كەلگەنمەن، مەن وىكىنپەيمەن، ۇمىر بويى پارتىياغا ىلەسەمەن، پارتىيا نەگە بۇيرىسا سونى سىم-تەپمىن“ .

”سىز بىيل قانشا جامىقا شىقتىڭىز؟“ ،
”قايدان كەلىپ ەدىڭىز؟“ ؟ باس شۇجى ئىقىلاسپەن سۇردى.

وسى داڭقتى توپىراققا قاناشاما سۇيىسپەنىش-لىك، قاناشاما قان ـ تەر ۇيىستى دەسەڭىزىشى.
”قۇدىق قازىپ سۇ نىزدەپ، سۇ تاپىاي قالا سالماي-مىز“ دەپ بارلاۋ جۇرگىزىپ، قالا ساۋلۇدان، 1 ـ تامىر بولات ـ تامىر زاۋودىنا، لىيۇداۋۋان كومىر كەنىنە، ويچۇياڭلە ەلكىتر ستانىياسىنا، 1 ـ شىلدە ماقتا توقما زاۋودىنا، وىكابىر ماشىنا رەمونتتاۋ

ئىقىلاستى تاپسىرمانى ەستە بەرىك ساقناپ، كورىكتى شىنچىياڭ قۇرايىق

بىر نىيەپەن كۇش بىرىكتىرىپ، جىگەرلەنە العا لىگەرلەپ، كورىكتى شىنچىياڭدى بىر گە قۇرامىز

— باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ شىنچىياڭدا قىزمەت تەكسەرگەندە سويلەگەن ماڭىزدى ۋىسوزى قىزۇ اڭمىس قوزعادى

□ شىنخۇا اگەنتتىڭىنىڭ ەتىلىشى

«ماناس» ايتۇدى ۇيرەنۇشلىەر كويەيىپ كەلەدى، كوپتەگەن ادام ايتۇدى، تىڭداۋدى جاقسى كورەدى. قايتىپ بارغاننان كەيىن وسى بەيزاتتىق مادەنىيەت مۇ-رانى ويداعىداي جالعاستىرىپ، تاڭداۋلى ەداستۇرلى مادەنىيەتنى اسقاقتاتا تۇسەمىز .

اۋىل ـ قىستاقى گۇلدەندىرىپ بۇقارانى باپتامىز سىرتقا ەسك اشۇدىڭ جاڭا تاراۋىن جازامىز

تۇرپاندا قىزمەت تەكسەرگەندە، باس شۇجى شي جىنپىڭ تۇرپاننىڭ ەرەكشە جەمىستەرى كورسە-تىلىمىن ەڭجەي ـ تەڭجەيلى كورپ، جەرىگىلىكتى ورىنىنىڭ جۇزمە ەرەكشە كاسىپ سالاسىن دامىتۇ، مادەنىيەت پەن ساياحاتتى توعىستىرا دامىتۇ سىياقتى احوالدارىن ۇعىستى.

”باس شۇجى شي جىنپىڭ اۋلىمىا كەلىپ، اۋد-لىمىزدىڭ ەرەكشە كاسىپ سالاسىن ۇعىستى، مەن ەرەكشە ماقتانىشى ەتەمەن“. تۇرپان قالاسى ەجۇ-زىم كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇەن جەبەۋ ورتالىغىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۇشىسى لىۋ لىيۇان بىلاي دەپ تا-نىستىردى: تۇرپان مادەنىيەت پەن ساياحاتنىڭ تو-عىسۇن، ورمان مەن ساياحاتتىڭ توعىسۇن بەلسە-نە لىگەرلەتپى، جەمىس ورمانى ونمىدەرىنىڭ سارا ماركا اسەرىن ۇنىمىدى جوعارىلاتتى. الداغى جەردە، باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ تالابىن ويداعە-

داي دايەكتىلەندىرىپ، كاسىپ سالاسىن دامىتۇمەن بىرگە ەكولوگىيالىق ورتانى ويداعىداي قورعاپ، بۇقارانى اناعۇرلىم ويداعىداي باقتقا كەلتەلمەىىز . جاپىياي سوتسىيالىستىك وسىزاماندانعان مەملە-كەت قۇرۇدا بىردە ـ بىر ۇلتتىڭ قاعىسى قالۇنغا بولمايدى.

سوغىى جىلدارى قىزىلسۇ قىرغىز اۋتونومىيالى وپىلىسى اقتاۋ اۋدانى بارىن اۋلىنىىڭ گۇلباق قىستا-ىنىنىڭ بارىن ورنىگى كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇى ال-هاشىقى كولىم قالىپتاستىردى. قىستاق كادرى ماينۇر اِبەيدۇللا بىلاي دەدى: ”بىز سارا ماركا مەن مەلىكتىروندى ساۋدانلىك اسەرىن ساۋلەلەندىرىپ، بارىن ورنىگى ەرەكشە ماركاسىن تۇلغلاپ، ەرەكشە كاسىپ سالاسىنى كولەمدەنىپ دامۇعا جەتەكتەپ، تايىعات كورىنىشى مەن ەكونومىيالىق ونمىدىلىك-تىنىڭ بىرلىگىن جۇزەگە اسىرىپ، اۋىل ـ قىستاقنىڭ گۇلدەنۇىن جەبەيمىز“ .

سالىپ وتىردى.

كوك اسپان استىندا عىماراتتار جاسىل باۋ ـ باققا كورىك قوسىپ، اۋىلداي كورىكتى مەكەن تۇر .

جۇاۋيان قالاشىغىنىڭ الاغى دۇماندى بەينەگە شومعان. باس شۇجى شي جىنپىڭ اسەرلەنە كويىش-لىمككە بىلاي دەدى: ”سوقانىڭ ەجۇزىن شىڭاۋدان تارتىپ شىنىندا وڭاي مەمس، يەن دالادان وىنىشا-ما ادەمى ارمان قالاسى سالىنىپتى. نەگىز جاقسى قا-لانپتى، وزگەرىس نە بارغان ساىىن زورايىپتى، بۇل پارتىيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ قامقورلىغىنىڭ ار-قاسى، نەشە ۇرپاق بىڭتۇاندىقتاردىڭ ۇزدەكىسىز كۇرەس جاساۋىنىڭ ارقاسى“ .

”بىڭتۇان قۇرىلىسىندا اۋەلگى ماقتاستى ۇمتە-پاي، بورىشى ەستە بەرىك ساقتاۋ كەرەك، بىز باسە-تابىندا بىڭتۇاندى نە ۇشىن قۇردىق؟ مەكەندى قورعاۋ، وتاندى قورعاۋ، تىڭ يگەرپ، قۇرىلىس جۇرگىزۇ ۇشىن. بىڭتۇان مەن جەرىگىلىكتى ورىنىنىڭ توعىسۇن تەرەڭدەنىپ، تاماشا باقتىى مەكەن قۇرىپ، باقتىى دا تاماشا تۇرمىس وىتكىزۇ كەرەك“ .

تامىرلاس وتباسى مۇشەلەرى

شىنچىڭ شېمىن قىستاعىندا، ۋۇيدىڭ الدى ـ ارتىنىداغى داۋالدار دا سۇرەت تاقئاسى، قىستاق تۇرغىندارىنىڭ ويىلغانى، كۇتكەنى سىزىلغان. قىزمەت تەكسەرۇدە شىياڭشى شىبادۇڭ قىستاعىنىڭ قاپرىغا سۇرەتى كوزگە ۇتىستى.

ەكى قىستاق ۇلتتار نىتتىماعىن، اۋىل ـ قىستاق-تى گۇلدەندىرۇدەگى جۇپ قۇراپ بىرگە قۇرىلغان قىستاققار. 3000 نەشە كىلومەتىر قاشتىقق ولاردىڭ تۇتىستارداي ۇنەمى بارىس ـ كەلس جاساۋىنا كە-دەرگى بولا الهادى.

خۇنان ولكەسى باغىتتامالى كومەكتەسكەن وسى قىستاق تۇرپان قالاسىندا ەدى. قىستاقئاعى مەھحانا كومەكتەسىپ سالىنعان، جەرىگىلىكتى جاۋاپ-دى تى جولدىاس باس شۇجىگە شىنچىياڭعا كومەكتەسۇ نىساندارىنىڭ نىشىندە مەدەۋ مەن وقۇ ـ اعارتۇدى اۋىلداستار ەڭ قىزۇ قارىسى العاندىمەن ايتتى.

7 ـ ايدىڭ 1۵ ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن باس شۇجى شي جىنپىڭ لىگەرلىندى ـ كەينىدى 7 ئونپا-عى شىنچىياڭداغى قاتىستى چاقتاردىڭ ۇلكىلدەرىمەن كەزدەستى ۋارى بىرگە سۇرەتكە ئىتۇستى، مۇنىڭ نىشىندەگى بىر رەتكىسى شىنچىياڭعا كومەككە

”بىر بەلدەۋ، بىر جولىدى“ بىرگە قۇرۇدىڭ شىكەرلەي لىگەرلەتلەتۇلۇنە ىلەسە، شىنچىياڭ جاڭا دامۇ ورايىن قارىسى الدى. قىزمەت تەكسەرۇ بار-دى سىندا باس شۇجى شي جىنپىڭ اشىق ەكونومىيالىق تۇزىلىستە جاڭالىق اشىپ، سىرتقا ەسلىك اشۇدىڭ ۇلكەن ارانسىن جەدەل ورناتىپ، حالقارا، ەل ىشى سىندى ەكى بازاردان، ەكى ئۇرۇلى بايلىقتان اناعۇرلىم ويداعىداي پايدالانىپ، جاڭا دامۇ ارناسىنا بەلسەنە قىزمەت ەتۇ جانە ونمەن توعىسۇ كەرەك-تىگىن تالاپ ەتتى.

شىنچىياڭ حالقارالىق قۇرىلىقتىق پورت (توبى) شەكتى جاۋاپكەرلىشلىك سەرىكتەستىگى پارتكومنىڭ شۇجىي، القا باسئىما مە جۇنلەي مىنانى ىبلىدىردى: كاسپورىن باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ قىزمەت تەك-پەكتىلەندىرىپ، كاسپ سالاسىن دامىتۇ، ەرەكشە باي-لىقتى وڭجەۋ، يىمپورت ـ ەكسپورتتى كەڭەيتۇ سىياقتى چاقتاردا ۇزدەكىسىز كۇش سالىپ، بازارالنعان، زاڭمەن باسقارلاتىن، حالقارالنعان شارۇاشلىق ـ ساۋدا ورتاسىن تۇلغالاۋدى لىگەرلەتۇ جانىغا كۇش سالىپ، جىبەك جولى ەكونومىيالىق بەلدەۋى وزەكتى رايون قۇرىلىسىن لىگەرلەتۇتكە كۇش قوسادى.

نەگىزگى ساتىنى كۇشەيتىپ، ئاقىى ئىس نىسەيمىز بىڭتۇان رۇخىن زور كۇشپەن اسقاقتامىز

الەۋمەتتىك اۋماق قىزمەتى بارشا وتباسلار-مەن بايلانىسىپ جاتادى. باس شۇجى شي جىنپىڭ بىلاي دەپ باسا دارپتەدى: الەۋمەتتىك اۋماقتاعى نەگىزگى ساتى پارتىيا ۇيىمىنىڭ جاۋىنگەر قورعان-دىق رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، قىزمەتتىڭ سالىماق ەتۇيىنىن تومەنگە اۋدارىپ، ۋار ۇلت تۇر-غىندارىنىڭ ويىلانعانىنا، ارماندانعانىنا، كۇتكەننە تىغىز جاناستىرىپ، كوپىشلىككە كومەكتەسىپ جاقسى ۇسى سىتەپ، ئاقتى ۇسى سىتەپ، قىين ما-سەلەلەردى شەشىپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تۇسقاد-داي ەتەنە بولۇىن، ۇزارا قارايلاسۇن جەبەپ، كورىكتى مەكەندى بىرگە قۇرىپ، تاماشا بولاشاققا بىرگە جول اشۇ كەرەك.

تۇرپان قالاسى كاۋچاڭ رايونى يار قالاشىعى جاڭا قالا اۋماعى شىنچىڭ شېمىن قىستاعىنىڭ كادرى قالىبىنۇر ياسىن بىلاي دەدى: وسى بىرنەشە جىلدا اۋىل ـ قىستاقنىڭ گۇلدەنۇىن لىگەرلەتۇ

كەلگەن كادىرلارنىڭ ۇاكىلدەرى.

باس شۇجى كەزدەسۇ زالىنا كىرگەندە دۇ قول شايبالاق ۇنى كوتەرىلدى. ول كىسى بىر باستان قول بۇلغاپ امانداسىپ، قاتاردىڭ ەندى بىر باسنا باپاۋ يەتەندى.

شار تاراپتان كەلىپ، بىر نىسانا ۇشىن بىرگە ەجۇرىپ، بىرگە ىستەدى. وسىناۋ شۇرايلى ولكەگە جۇرەك قاندارىن ارناعان شىنچىياڭعا كو-مەككە كەلگەن كادىرلارغا قاراپ، باس شۇجى شي جىنپىڭ جەرىگىلىكتى ورىندا قىزمەت سىتەگەن كەزدەرىن تەبىرەنە ەسكە الدى، ”فۇجيان سانجىعا باغىتتامالى كومەكتەستى، جىجىياڭ حوتانغا باغىتتا-مالى كومەكتەستى“: ”بۇل ۇسى وتە ەماندى، جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك ۇلى سىتەستىك رۇخىن ساۋلەلەندىرىپ، بۇكىل ەلدىڭ كۇشىن شىعارىپ، كەيىسىر كەلەلى مىسندەتتىردى ورىندادى. شىنچىياڭعا كومەكتەسۇ مىندەتسە قاتنىساقان جول-داستار رۇحانى، اماليات سىننان جانە شىنىغۇدان ەتپى، مۇنان كەيىنگى دامۇعا بەرىك نەگىز قالادى. سىزدەردىڭ وسى ارادا تىغىللىقتى تۇردە قىتپىستى ۇلەستەرىڭىزدى ۋارى ومىردەگى ماقتانىشى ەتۇگە تاتىتىن ۇلەستەرىڭىزدى قوشۇلارىڭىزدى قۇمت ەتەمەن“ .

وسدان كەيىن اشىلعان مالەمەت بەرۇ ماچىلدە-سىندە باس شۇجى شىنچىياڭعا كومەكتەسۇ قىزمەتىن تاغى بىسر رەت تىلىگە الدى. وي تۇرغىسى شىنچىياڭنىڭ مەملەكتەتتەگى سالىھامەن اىگىلەدى: ”شىنچىياڭ قىزمەتىن ويداعىداي ىستەۇ كەلەلى جاء-دايعا ساپادى، بۇكىل پارتىيانىڭ، بۇكىل مەملەكتە-نىڭ ىرى ىسى. بۇكىل پارتىيا ستراتەگىيالىق جانە جالبى جاعىداي بىيىگىندە تۇرىپ شىنچىياڭ قىزمەت-نىڭ ماڭىزدىلىغىن تانىپ، شىنچىياڭعا باغىتتامالى كو-مەكتەسۇ قىزمەت سەرىپىنىن ارتتىرۇ كەرەك“ .

ستراتەگىيا جانە جالبى جاعىداي بىيىگىندە تۇرىپ، شىنچىياڭنىڭ دامۇى دا مەملەكتەنىڭ دامۇ جالبى جاعىدايمەن توعىستى. ”بىر بەلدەۋ، بىر جول“ جاڭا ورايى، جوعارى ساپالى دامۇ جاڭا بە-تالىسى، قوس اىنالىم جاڭا باسپەمدى... بىار ـ با-رىندە شىنچىياڭ ۇنىمدى جاعايدا قىمىلدادى.

اۋتونومىيالى رايوننىڭ قاتىستى جاۋاپتى جولدا-سى مالەمەت بەرۇ جىيالىسىنىدا تەرەڭ اسەرەمە-بىلاي دەدى: ”شىنچىياڭ قىزمەتىنىڭ ايقاتارىدىڭ جاڭا داۋىردەگى پارتىيانىڭ شىنچىياڭدى جونگە سالۇ جالبى جوباسىنىڭ توتەنشە كەمەڭگەر، بۇكىلدەي

ۇشىن، قىستاق 2 ـ، 3 ـ كاسىپتى ۇزدەكىسىز كە-ڭەيتىپ، قىزىل انار مادەنىيەت الاغىن، قىزىل انار كەشكى بازارىن تۇلغلاپ، بۇقارانىڭ زاتتىق جانە مادەنىيەت قاچەتىن اناعۇرلىم ويداعىداي قاناعانتانە-دىردى، سونداي ـ اق جەرىگىلىكتى بۇقارانىڭ جۇمسە-تانۇ ماسەلىسەن شەشتى. ەندىگى جەردە قىزمەتتەستە-رىمەن بىرگە باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ ماڭىزدى نۇسقاۋى بويىنشا، بۇقارانىڭ تالاپتارىن بەتپە ـ بەت ۇغىسۇ، بۇقارانىڭ قىين ىستەرىن كۇش سالا شەشۇ ار-قىلى بۇقارانىڭ رازىلىغىن جوعارىلامانمى.

شىنچىياڭ بىڭتۇان اسكەري تىڭ يىگەرۇ مۇرا-جاينىدا، باس شۇجى شي جىنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: بىڭتۇاندىقتار وتاندى قىزۇ سۇبەتەن، قالىقتىسىز ۇلەس قوستانى، قاجىرلىلقپەن شارۇاشە-لىق قۇراتىن، ۇرمىس اشا العا لىگەرلەلىپتىن بىڭتۇان رۇخىن سومىدادى، بۇل جۇڭگو كوممۇنىستىرىنىڭ رۇحانى شەجرەسىنىڭ ماڭىزدى قۇرامداس بولىگى، وسى باعالى بايلىقتان ويداعىداي پايدالانۇ كەرەك.

”باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ تۇراقتاندىرۇى بىزگە بىڭتۇانغا ئامىر تارتۇدىڭ بورىشى تاۋداي، جاۋاپكەرلىشلىگى اۋىر ەكەندىگىن تەرەڭ سىزىندەردى“. شىنچىياڭ ۇرت ۇسىوندىرۇ، ورتىسەن ساقناتۇ، قۇقتارۇ باس اترەتى شىخىزى قالاسى نازىى ـ ۇ جولى ۇرت ۇسىوندىرۇ، ورتىسەن ساقناتۇ، قۇقتارۇ ۇكىتىنىڭ سىياسىي جەنەكشىسى دىڭ يالى مىنانى ىبلىدىردى: وسىناۋ بىڭتۇانىنىڭ نىرسىتى توپىراغى تەرەڭ تامىر تارتىپ، ساناللىلقە-پەن اعا بۇىن بىڭتۇاندىقتاردىڭ اسقاق رۇخى مەن قۇن تالىپىنىسن ۇرپاقتان ـ ۇرپاققا جالعاستىرىپ، قا-جىماي ـ تالماي كۇرەس جۇرگىزۇ، تاباندىلقپەن مىز-عىماي تۇرۇ ارىقلى بىڭتۇانغا ئامىر تارتۇدىڭ، شەكارا وىجرىگە ۇلەس قوسۇدىڭ جاستىق كوتەم خىكايالارىن جازا بەرەمىز.

جاڭا داۋىردە بىڭتۇان شەكارانى ورنىقتىرىپ ـ بەكەمدەيتىن ورنىقتىرغىشىتق، ۋار ۇلت بۇقاراسىن ۇيىستراتىن دومنا بەشىك، وزىق وندىرگىش كۇش پەن وزىق مادەنىيەتنى دامىتۇدان ۇلكى كورسەتۇشى رايونىدىق ماڭىزدى رولىن ساۋلەلەندىردى.

8 ـ شىى 143 ـ تۇان اۋىل شارۇاشىلىعى 1 ـ لىياننىڭ جەتەكشىسى جاڭ بەيجان بىلاي دەدى: بۇدان كەيىن ”بىڭتۇان مەن جەرىگىلىكتى ورنى بىر تۇتاس جۇبە“ يدەياسىن ونسان ارى بەرىك ورناتىپ، بىڭتۇان مەن جەرىگىلىكتى ورنى بىر ۇيلى جان، بىڭتۇان مەن جەرىگىلىكتى ورنى نىيەتسەس ەكەندىگىنە تاباندى بولپ، بىڭتۇان مەن جەرىگىلىكتى ورىندى توغىستىرۇ، ۇلتتار نىتتىماعى قىزمەتىن ويداعىداي سىتەسپ، باس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ ئىقلاستى تاپسىراماسىن ورىندايمىز. (شىنخۇا اگەنتىىڭىنىڭ 7 ـ ايدىىڭ 16 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن بەرگەن حابارى)

دۇرىس ەكەندىگىن، شىنچىياڭ قىزمەتنىڭ شىرما ـ شاتۇ كۇردەلى بارىستا تۇراشلىدىقتى ساقناپ، جاڭا-لىق اشۇعا، قايىشلىق، حاۋىپ ـ قاتەر بارىسىندا جە-ڭىسپەن العا لىگەرلەلۇنەنە جەنەتكىشلىك ەتكەن قۇانتى يدەيىالىق قارۇ ەكەندىگىن، شىنچىياڭ قىزمە-تىن جاقسى سىتەسۇدىڭ باعدارلاھامى مەن رۇخى ەكەندىگىن دالەلدەدى“ .

جاڭا داۋىردەگى جاڭا جورىقتا باس شۇجى شي جىنپىڭ پارتىيا ورتالىق كومىتەتىنى اتىنان شىنچىياڭعا تىڭ ۇمىستەر ارتتى جانە تاللاپتاردى العا قويدى: ”جاڭا داۋىردەگى پارتىيانىڭ شىنچىياڭدى جونگە سالۇ جالبى جوباسىن تولقى، دالەھ ـ ەدال دايەكتىلەندىرىپ، نىتتىماقتى، جاراسىمىدى، گۇلدەن-گەن، باي، وركەنىيەتنى، العا باسقان، تىنىش ۇمىر، شات ـ شادىمان تىرشلىك كەشىرىگەن، ەكولوگىيا-سى تاماشا كورىكتى شىنچىياڭدى قۇلىشنا قۇرۇ كەرەك...“

نىسكە شەبەر اۋقىم جوسپارلايدى. شىنچىياڭنىڭ ۇزاق ۇاقتى ورنىقتىللىقتى ساقتاۋىندا، ەڭ ماڭىزدىكى، جۇرت تىلگى.

بولىپ، قالىڭ كادىردىڭ، بۇقارانىڭ ورنىقتىللىقتى ساقتاۋ، دامۇدى جوسپارلاۋ، رەفورمانى جەبەۋدە-گى بەلسەندى رولىن ەڭ جوعارى شەكتە ساۋلەلەن-دىرىپ، قوعامنىڭ ۋار سالاسىنىڭ پىكىرىن تىڭداۋعا نازار سالۇ كەرەك. قىزمەتنى جاقسارتۇعا ەتىمىدى، باپاندى تىنىشتىققا ەتىپىدى ۇسىنىستارنىڭ بارلىغىن تولقى قاپىلداۋ، حالقى تۇرمىسىنداى قىيىنشىلىقتار-دى اڭمىس ەتكەن، بۇقارانىڭ مۇددەسىنە ساپاتىن ۇنىڭ بارلىغىنا دەر كەينىدە جاۋاپ قاتۇ كەرەك.“ 4 كۇندىك قىزمەت تەكسەرۇدە قايدا بارسا سول ارا كۇنتىتىنىڭ تەڭىزىنە اينىلدى. شاپپالاق ۇنى، كۇلكى ۇنى، شاتتانعان ۇندەر ۇزاق جاڭمە-رىغىپ، كوپتەگەن بۇقارا اسەرلەنگەندەرىنەن كوز-دەرىنە ىستىق جاس الدى. بىر ويغۇر قاريا كوزدە-نەن جاس پارلاىپ قاتاردىڭ الدىنا قىستىرىلا جۇ-رىپ شىغىپ، باس شۇجىدىڭ قولىن قاتتى قىسىپ ۇستادى.

مەكەپتە، الەۋمەتتىك اۋماقتا، قىستاقتاردا، بىڭتۇاندا، ۇلتىق كىم كىيىنگەن ۋار ۇلت كادر ـ بۇقاراسى باس شۇجىدى قاتۇمالاپ، ساپاردان سا-پارغا اتتاندىرىپ وتىردى.

(شىنخۇا اگەنتىىڭىنىڭ 7 ـ ايدىىڭ 16 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن بەرگەن حابارى)